

FOSIL MAGAZÍN č. 10 - PÁNBŮ NA POLI

17. 11. 1991

V ŘÍŠI DIVŮ

S politikou to jde blbě, s ekonomikou to jde blbě a s Fosilem to jde také všelijak. Politiku a ekonomiku neovlivním, ale Fosil je můj. Tedy alespoň pole zkamenělin budu hájit a obdělávat.

V minulém čísle Fosil-magazínu jsem popsal ztroskotání Šafránu a znovuvyhrabání firmy Fosil, kterou jsem založil v Holandsku. Vše vypadalo nadějně. Milan Š. mi v dubnu nabídl, že převezme Šafrán, uzavře ho a rozjede následnického Fosila. Propustil jsem tedy všechny čtyři zaměstnance a Milan, nabitý plány, optimismem a energií to nechal všechno velkoryse plavat. Šafrán se zhroutil, přestal sice dál prodělávat, ale najednou jsem se ocitl v jeho troskách sám. Kritický byl jeden pátek v červenci. Vše se vleklo a já začal chápat, že to s Milanem také nepůjde. Zjistil, že je vše příliš složité a pracné, tedy to opustil a

nechal mě, abych za ním dojížděl za Prahu, kde bydlel. V poslední naději a se seznamem úkolů jsem za ním tehdy přijel a měli jsme vážný a dlouhý rozhovor. Slíbil, že se do všeho pustí znovu. Tedy poslední šance. V pondělí po onom pátku se měl ozvat. Neozval se do středy, tedy jsem se za ním vypravil znovu. Od sousedů jsem se ale dozvěděl, že odjel v sobotu na dovolenou. Zalupal jsem jen po dechu a připadal si jako Alenka v říši divů, jenže ta říše divů, to jsou celé Čechy, Morava i Slovensko. Jakékoliv nedodržení slova je základním rysem této říše divů a čas života i jeho energie tak bez užítu odplyvá.

Problémy s tiskem Fosil-magazínku už popisovat nebudu, ale šlo to též podle pravidel říše divů, takže to, co jsem 15. června připravil k tisku, se nám začalo dařit expedovat až v září.

Měl jsem chuť všeho nechat, jenže osm tun neprodaných desek, mnoho kilo administrace a několik tisíc členů Šafrán klubu se opouští špatně a na dluhy neplatí ani rozvod z nepřekonatelného odporu. A také bylo třeba začít organizovat koncerty na novou sezónu. Hraju teď s Radimem Hladíkem a společně jsme probírali problémy tak dlouho, až se jeho žena rozhodla, že organizování koncertů a účetnictví vezme na sebe. Takže jedna věc byla zajištěna v rámci rodinného podniku. Pak jsem se náhodou znovu setkal se zvukařem Jindrou Kučerou, o kterém jsem psal minule. Chtěl se mnou vyjednat o vydání mého posledního koncertu v Praze z roku 1977 (LP Pravděpodobné vzdálenosti). Nahrávka je jeho a čekal tvrdý zápas s folkařským obchodníkem, já mu ale namísto toho popsal katastrofu a svou nechuť dál podnikat. Dělat umění a obchod dohromady znamená obojí dělat špatně, a já bych chtěl jedno dělat dobře, ale obchody to nejsou. Přinejmenším ne v říši divů. On mi na oplátku začal popisovat svoji firmičku, idealistickou a vedenou v úpěnlivém pořádku. Zaujal mě. Nepochází z říše divů, ale z normálního světa, takže jsme si plácli. Předal jsem mu adresy, on jimi naládoval počítač, udělal v nich pořádek, rozeslal Fosil-magazín a objednávky převzal do své zásilkové služby. Takže toto je současný stav.

CESTA PO POUŠTI

Čas se sice v tomto postkomunismu příšerně vleče, ale všechno se nakonec dělá na poslední chvíli, neboť ve světě plném nejistot se špatně plánuje. Všechno zaniká a zároveň všechno vzniká, ale úplně jinak, než by si to člověk přál. Existence státu, jak se teď přibližně říká „společného“, je na vážkách, státní představitelé se předstihují v zásadních projevech, bombardování Dubrovníku je slyšet až ke Komárnu, Ukrajina si brousí zuby na Košice a nám se před třemi týdny narodila dcera Klára. Náš přeplněný jednopokojový byt zaplavila svou plínkovou garderobou, a když se nají, tak spokojeně vrní. Dojímá mě tím, že nerozezná otce od skříně. Bytové úřady byly slavnostně zrušeny

a bytový trh ovládli veksláci a už si stěžovat nebudu, nebo se zase dozvím, že máme být rádi, že vůbec bydlíme. Ale nějak se tím vším vytrácí chuť do života a příšerně se musím přemáhat, abych teď vydržel sedět za psacím strojem a psal dál. Připadám si jako vyprahlá, neúrodná krajina, takže mám strach, že zplodím pitomost a ještě ke všemu nezajímavou. Ale drží mě u toho jiný strach a ten je daleko větší, než ten z neprofesionality a neliterárnosti. Strach z kapitulace. Fosil pro mne není pouze firma, která něco produkuje a prodává. To je jen pohonná hmota a důsledek něčeho podstatnějšího - totiž lidské komunity. Umění sice chleba nenapeče, ale pekař lidi nepropojí společnou duší. A v této době, kdy se vše rozpadá, kdy každý člověk vchází do samoty a nejistoty, je třeba každou, i tu nejokrajovější duchovní komunitu alespoň zachovat a převést ji přes poušť. Když už spolu nemůžeme mluvit nahlas a radostně, když je složité se setkávat na koncertech, musíme si alespoň psát, alespoň o sobě dát vědět, že jsme to stále my, že i v osamění a problémech věříme na ideály, které nás propojovaly, že v nás duše ještě nezemřela. Ekonomiku do jara nenapravíme, politiku do voleb neovlivníme, kompetence nepochopíme ani do soudného dne, ale duši máme ve vlastní moci. Zdá se, že cesta z trosek bude daleko svízelnější a delší, než jsme si uměli představit, a třeba se toho ani nedožijeme, ale duši nesmíme nechat umřít. Jako bezduchým panákům nám ani ta největší ekonomická prosperita či politická stabilita nebude nic platná. I když zachovávat si ideály je v této chvíli bolestivé a zdá se to i hloupé a zbytečné, není to marné a z hlediska prospěchu je to dokonce rozumné a přínosné, neboť přece jenom - není jiné záruky radosti.

VÁNOČNÍ DESKA

Od jara přemýšlíme s Hladíkem o tom, že bychom chtěli udělat vánoční desku. Všechno se mi zhroutilo, ale rozhodli jsme se, že tohoto plánu se nevzdáme. Chtěli jsme ji natočit už v dubnu, ale problémy obvyklé v říši divů odložily natáčení na květen. Je to živá nahrávka se zpívajícím publikem, jak se k moravským baladám patří. Natočili jsme to 31. května 1991 v baptistické modlitebně na Jiřího náměstí v Praze. Nahrávka byla a my zjistili, že to svými vlastními silami nebudeme schopni vydat, a tak jsme hledali vydavatele. Nakonec jsme se domluvili s časopisem Reflex. I když i oni žijí v říši divů, přece jenom se mi zdá, že je to parta pocházející z normálního světa, takže snad se vše zdaří tak, jak má. Jistého sice v tomto světě není nic, ale jistoty nám nikdo nepřidělí, i ty si musíme zařídit vlastní silou. Přidělované jistoty stejně nejsou příliš spolehlivé. Takže v této chvíli slavnostně uvádím vydání desky, kazety a CD pod názvem PÁNBŮ NA POLI. Toto je tedy novinka. Všechny ostatní věci, které tento Fosil-magazín nabízí, jsou už vydané a na skladě. Prodej, organizaci, rozesílání a cenovou politiku jsem nechal na Jindrovi Kučerovi, který sedí na jiné adrese než já se svým Fosilem. Je to tak pružnější a praktičtější. Pouze bych prosil, aby se zahraniční zájemci obrátili zase na mou adresu v Mánesově ulici podle pravidel minule popsaných, nebo podle vlastního rozumu. Zahraničí je nákladnější, takže na to máme jiná „vnitropodniková“ pravidla hry.

PÁNBŮ NA POLI

Na desce a kazetě najdete tyhle balady:

1. Marie a anděl
2. Růže nad svatým Janem
3. Svatý David
4. Ztracená ovečka
5. Marie a Alžběta
6. Pánbů na poli
7. Marie a kovář
8. Kristus a dívka
9. Svatý Juří

Kompaktní disk (CD) obsahuje navíc ještě tři písně:

10. Chlápek na poli

11. Svatá Anna
12. Svatá Dorota

Toto je tedy čtvrtá deska moravských balad, kterou během dvaceti let nazpívávám. První deska byla STŮJ BŘÍZO ZELENÁ, která vyšla v roce 1974 po dvouletém handrkování kvůli písni Smrt. Druhá byla VANDROVALI HUDCI v roce 1976 a podařilo se mi ji zorganizovat velmi rychle a na poslední chvíli. Týden po vyjití přilítla na Supraphon StB, ale deska už byla rozvezena na prodejnách. Třetí se jmenuje VYJDI SLUNKO a natočil jsem ji v roce 1987 v Holandsku. PÁNBŮ NA POLI už vychází ve svobodě, ale svobodě takové, jakou si v této chvíli umíme přidělit.

Sušilovu sbírku jsem objevil náhodou koncem roku 1968. Jelikož jsem z Moravy a dětství jsem prožil na vesnici, znal jsem všelicos z lidových písní, ale neměl jsem to rád. Ostatně tento druh folklóru nesnáším dodnes. Sbírkou mi donesl kolega Hvězdoň Cigner a dal mi ji se slovy: „Podívej se do toho, jsou tam zajímavé texty.“ Jelikož země byla čerstvě okupovaná ruskými tanky, mluvili jsme hodně o národě, národní kultuře a historii. Začal jsem ve sbírce listovat a první byl pocit nedůvěry k pravosti těchto věcí. Neuměl jsem si představit, že takto inteligentní texty by mohly být lidového, tedy anonymního původu. První, co mě napadlo, bylo, že se jedná o obrozenecký podvrh, něco na způsob Rukopisů. Jakýsi dávný nacionalista chtěl Germánům ukázat, že jsme kulturnější než oni. Mátlo mě jen, že ty věci byly pěkné, což se o obrozeneckém básnění říct nedá. Šel jsem tedy po dokumentech z minulého století a prožil jsem šok. Vše naznačovalo, že sbírka je pravá, že byla POUZE zapomenutá. Byl to šok a zároveň výzva. V létě 1969 jsem odjel na tři letní měsíce ke svému devadesátiletému dědovi do jedné zapadlé moravské vesnice. Tři měsíce jsem žil ponořen do sbírky a děda mi měl být důkazem duchovní pravosti těchto písní. Jenže na to byl příliš mladý. Ani on už neznal jedinou píseň. Sběratel Bartoš tvrdí, že většina těchto písní přestala být zpívána už v polovině minulého století. Ale ty tři měsíce stačily k tomu, abych pochopil, že jsem objevil celou kulturní Atlantidu, kterou naši předkové nechali klesnout na dno zapomnění. Aktivní zásluhu na tom měli nacionalističtí obrozenci a dogmatická katolická církev.

Na podzim 1969 jsem se vrátil do Prahy, ale jednalo se už o jiné město. Prohráli jsme a normalizace začala. Jidášský Husák, podle Čarnogurského zasloužilý sběratel katolických oltářů, prodal zemi do okupace a pro nás všechny začalo to, co začalo. Vešli jsme do nesvobody, ale já byl bohatší o jednu Atlantidu.

František Sušil rozdělil svou sbírku moravských národních písní do několika oddílů. První část se jmenuje Písně posvátné. Z této části jsem vybral písně pro desku PÁNBŮ NA POLI. Nemám zde dostatek místa na rozbor jednotlivých textů těchto balad a je mi to líto. Nejsme zvyklí poslouchat texty lidových písní, a jelikož byla tradice více než na sto let přerušena, přestali jsme i chápat jejich symboliku a skryté významy. I pro mne to byl dlouhý proces. Nelze totiž si ty písně pouze poslechnout, je potřeba s nimi začít žít a mnohé z nich jsem skutečně pochopil, až když jsem je měl delší dobu v repertoáru.

Je podivná doba. Díval jsem se dnes na naléhavý projev pana prezidenta a bylo mi úzko, tak jak je mi úzko už několik týdnů. Toto není jen jedna z krizí. V této chvíli jde o všechno. Buď zjistíme, že jsme stádem pomatených oveček a Václav Havel je osamělý vzácný muž, nebo se prosadíme jako kultivovaná společnost s vynikajícím prezidentem na špici. Dnes tu volbu máme, a pokud ji promarníme, promarníme ji na desetiletí. A v této tak závažné době pravděpodobně zapadne někam na okraj hlavní význam desky, kterou s Radimem Hladíkem v produkci Reflexu vydáváme. Že totiž po sto padesáti letech zapomnění jsou tyto moravské balady znovu zpívány lidským hlasem.

Přeji vám hezké Vánoce, pokud se tento sešitek k vám do Vánoc dostane a k tomu PF 92!